

робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Під ст. 4 Європейської конвенції підпадають ст. 149 КК «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини», ст. 150 КК «Експлуатація дітей», а також ст. 150-1 КК «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом».

У вищевикладених статтях КК України також не дано поняття термінів «рабство», «підневільний стан», «примусова» чи «обов'язкова» праця. Крім того, зіставивши диспозиції ст. 4 Європейської конвенції з вищевказаними нормами КК України, не важко зробити висновок, що зміст і термінологія їх не збігаються. Тому, для усунення відмінностей між Європейською конвенцією та ст. 149, 150, 150-1 КК України необхідно доповнити такого змісту:

«Рабство» – це форма експлуатації, при якій працівник є власністю господаря (рабовласника). Рабство являє собою можливість володіння, користування або розпорядження людиною як річчю.

Заборона рабства поширюється і на інститути і звичаї, подібні до рабства: боргова кабала, експлуатація дітей і примусові форми заміжжя.

Примусова праця – це праця (надання послуг), виконувана недобровільно і під загрозою покарання. Примусова праця не включає в себе:

- роботу, виконання якої обумовлено законодавством про військовий обов'язок і військову службу або відповідної їй альтернативної цивільної служби;
- роботу, виконану в умовах надзвичайних обставин.

#### Список бібліографічних посилань

1. Протидія торгівлі людьми // Ua-referat.com : сайт. URL: <http://ua-referat.com/> Протидія торгівлі людьми (дата звернення: 11.03.2019).
2. Примусова праця в Україні та світі // RATE1 : сайт. URL: <http://www.rate1.com.ua/ua/suspilstvo/riven-zhittja/1398/> (дата звернення: 11.03.2019).
3. Момоток Т. П. Протидії торгівлі людьми на сучасному етапі розвитку цивілізації. Черкаси : ЧОПОПП, 2010. 80 с. URL: <http://www.slideshare.net/nelarina1/ss-15914078> (дата звернення: 11.03.2019).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950. *Право України*. 2010. № 10. С. 215–233.
5. Конвенція про рабство : від 25.09.1926 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_857](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_857) (дата звернення: 11.03.2019).
6. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства : від 07.09.1956 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_160](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_160) (дата звернення: 11.03.2019).

Одержано 13.03.2019

УДК 343.3/.7(477)

**Микола Васильович СИЙПЛОКІ,**

кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри кримінального права і процесу  
Ужгородського національного університету

## ПОКАРАННЯ Й ІНШІ ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ ЗА ЗЛОЧИНИ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКУ ТА ПРИВАТНУ ПРОФЕСІЙНУ ОХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

У сучасній Україні система забезпечення охорони особистості, суспільства та держави від кримінальних загроз вже не розглядається з позиції монополії держави. У зв'язку з цим проблема об'єднання зусиль всіх неурядових організацій, які можуть виявитися корисними у справі протидії різним проявам злочинності, а так само захисту прав і законних інтересів громадян і юридичних осіб та інших суб'єктів, сьогодні актуальна, як ніколи. Величезний резерв в цьому напрямку містить в собі приватна професійна охоронна діяльність. Прийнятті Верховною Радою

України закони «Про охоронну діяльність» [5], «Про ліцензування видів господарської діяльності» [3], «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [4] та ін., а також затверджені Кабінетом Міністрів України та Міністерством внутрішніх справ України на виконання цих законів низка постанов та наказів, покликані забезпечити належне і дієве регулювання суспільних відносин у сфері приватної професійної охоронної діяльності.

Разом з тим, попри врегулювання на законодавчому рівні відносин суб'єктів господарювання під час організації та здійснення ними охоронної діяльності, нерідко у сфері охоронної діяльності в Україні можна спостерігати як прояви перешкоджання такій діяльності, так і випадки, коли безпосередньо самі службовці приватних охоронних служб вчиняють діяння, що входять у протиріччя з законодавчо встановленими засадами їх професійної діяльності у сфері надання відповідних послуг.

Прояви порушень у сфері здійснення громадської та приватної професійної охоронної діяльності вимагають своєчасного державного реагування на них шляхом застосування до винних осіб різних заходів кримінально-правового характеру. Одним з таких заходів є покарання – традиційно основний засіб впливу на порушників кримінально-правових заборон.

З огляду на законодавчо встановлений перелік видів покарань, а також залежно від змісту закладених заходів примусового впливу, покарання за злочини у сфері громадської та приватної професійної охоронної діяльності (п. 8 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 122, ст. ст. 125, 194, 206, 342, 348, 350, 352, 355, 118, 124, 197, 260, 263, 359, 364, 364-1, 365, 366, 367, 368, 368-2, 368-3 КК України) можна поділити на певні групи. Взявши за основу вже репрезентовану у літературі класифікацію покарань [7, с. 388], зазначимо, що першу з них становить група покарань, пов'язаних з позбавленням або обмеженням волі винного: арешт, обмеження волі, позбавлення волі на певний строк. Другу групу становлять покарання, поєднані з обмеженням майнових прав винного: штраф, виправні роботи, конфіскація майна. До третьої групи належать покарання, пов'язані з обмеженням загальногромадянських прав винного, а також спрямовані на обмеження його спеціального статусу: позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадські роботи. Нарешті, остання група – репрезентована покаранням у вигляді довічного позбавлення волі.

Загроза застосування наведених вище покарань за злочини у сфері громадської та приватної професійної охоронної діяльності знаходить свій вияв у санкціях вказаних відповідних статей Особливої частини КК України, які належать до відносно визначених, альтернативних і кумулятивних. Безпосереднє ознайомлення зі змістом наведених санкцій дозволяє стверджувати, що їх обґрунтованість, з точки зору своєї побудови, навряд чи може бути визнана задовільною. Зокрема, не відповідають виробленим доктриною кримінального права принципам побудови кримінально-правових санкцій наступні санкції статей, що передбачають відповідальність за вчинення злочинів у сфері приватної та професійної охоронної діяльності: ч. 2 ст. 125 – щодо строку основного покарання у вигляді громадських і виправних робіт, ч. 1 ст. 342 – щодо строку основного покарання у вигляді арешту, ч. 2 ст. 342 – щодо розміру основного покарання у вигляді штрафу, ч. 3 ст. 342 – щодо строку основного покарання у вигляді обмеження волі, ч. 1 і 2 ст. 350 – щодо строку основного покарання у вигляді обмеження волі, ч. 1 і 3 ст. 352 – щодо строку основного покарання у вигляді обмеження і позбавлення волі, ч. 3 ст. 355 – щодо строку основного покарання у вигляді позбавлення волі, ч. 2 ст. 368-3 – щодо розміру основного покарання у вигляді штрафу і строку основного покарання у вигляді обмеження волі, ч. 2, 3, 4, 5 ст. 260, ч. 2 і 3 ст. 365, ч. 2, 3 і 4 ст. 368 – щодо строку основного покарання у вигляді позбавлення волі тощо. У зв'язку з цим, вважаємо, що санкції наведених статей Особливої частини КК України вимагають свого приведення у відповідність із сучасними науковими розробками теорії пеналізації.

Поряд з покаранням за вчинення кримінальних правопорушень, що посягають на громадську та приватну професійну охоронну діяльність, до винних осіб за кримінальним законодавством України можуть бути застосовані й інші альтернативні покаранню заходи кримінально-правового впливу. Зауважимо, що у юридичній літературі не існує єдності думок у питанні розуміння сутності і видів цих засобів кримінально-правового впливу [8; 6, с. 467–468]. Ми схильні приєднатися до думки тих вчених, які вважають, що інші заходи кримінально-правового характеру не обмежуються лише тими засобами впливу, що містяться у розділі XIV

Загальної частини КК України «Інші заходи кримінально-правового характеру», а також XIV-I «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». У зв'язку з цим, зазначимо, що серед низки таких заходів до порушників кримінально-правових заборон у сфері громадської та приватної професійної охоронної діяльності в Україні поряд, насамперед, з покаранням може бути застосований такий інший захід як спеціальна конфіскація. Цей захід кримінально-правового характеру належить відрізняти від кримінальної процесуальної конфіскації (вирішення питання про долю речових доказів), тобто відібрання предметів матеріального світу, пов'язаних з вчиненням злочину і визнаних судом відповідно до КПК України як речових доказів у кримінальному провадженні, що не становлять цінності або вилучені з цивільного обігу [2, с. 146]. Спеціальна конфіскація з огляду на приписи ст. 96-2 КК України може бути застосована до особи у разі вчинення нею злочинів у сфер громадської та приватної професійної охоронної діяльності, що зокрема передбачені п. 8 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 122, 194, ч. 2 і 3 ст. 206, ч. 2 і 3 ст. 342, 348, 350, 352, ч. 2 і 3 ст. 355, ст. ст. 118, 260, 263, 359, 364, 364-1, 365, ч. 2 ст. 366, ч. 2 ст. 367, 368, 368-2, 368-3 КК України.

Окрім спеціальної конфіскації до порушників кримінально-правових заборон у сфері громадської та приватної професійної охоронної діяльності, в передбачених законом випадках, можуть бути застосовані також і такі інші заходи кримінально-правового впливу як заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Ці засоби державного реагування мають субсидіарний характер, вони застосовуються у додаток до покарання уповноваженої фізичної особи юридичної особи у випадку вчинення нею будь-якого зі злочинів, передбачених ст. 96-3 КК України, в інтересах та/або від імені такої юридичної особи через фактичну причетність цієї юридичної особи до вчиненого її уповноваженою особою злочинного діяння. Кримінальним законодавством передбачена можливість застосування таких заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб як штраф, конфіскація майна і ліквідація. З огляду на вищенаведений перелік злочинів у сфері громадської та приватної професійної охоронної діяльності в Україні, а також приписи ст. 96-3 КК України, можна дійти висновку, що до юридичної особи може бути застосована ліквідація і конфіскація майна – у разі вчинення її уповноваженою особою злочину, передбаченого ст. 260 КК України, а також штраф – а) у випадку вчинення її уповноваженою особою злочину, передбаченого ч. 1 і 2 ст. 368-3 КК України; б) у разі незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення злочину, передбаченого ч. 1 і 2 ст. 368-3 КК України. Аналіз вказаних інших заходів кримінально-правового характеру, а також порядок їх застосування обов'язково стане предметом наших подальших наукових роздумів. Наприкінці розгляду проблематики реалізації інших заходів кримінально-правового характеру до порушників кримінально-правових заборон у сфері громадської та приватної професійної охоронної діяльності в Україні, хотілося б лише зазначити, що ми схильні підтримати тих дослідників, які пропонують вдосконалити механізм реалізації кримінально-правового впливу щодо юридичних осіб шляхом доповнення переліку підстав застосування до них заходів кримінально-правового характеру (ст. 96-3 КК України) випадками вчинення злочинів, передбачених іншими статтями Особливої частини КК України [1, с. 31]. З огляду на це вважаємо, що перелік підстав застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру (ст. 96-3 КК України) доцільно також доповнити за рахунок включення до нього злочинів, передбачених ст. 194, 206, 352, 355, 359, 368, 368-2 КК України, оскільки їх вчинення безпосередньо у сфері громадської та приватної професійної охоронної діяльності може бути здійснено саме від імені та/або в інтересах юридичної особи як суб'єкта господарювання під час організації та здійснення охоронної діяльності.

Вищевикладене, дозволяє констатувати, що наслідком вчинення злочинів у сфері громадської та приватної професійної охоронної діяльності може стати застосування до винних осіб як покарання, так і інших заходів кримінально-правового характеру. При цьому суб'єктом застосування інших альтернативних покаранню заходів кримінально-правового характеру може бути не лише фізична, але й юридична особа. Законодавчо визначені межі застосування покарання, а також підстави і порядок реалізації інших заходів кримінально-правового характеру вимагають свого удосконалення, що може стати предметом подальших наукових розвідок.

### Список бібліографічних посилань

1. Волинець Р. С. Кримінально-правова охорона фондового ринку : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 40 с.
2. Єрмак О. В., Куц В. М. Конфіскація як засіб кримінально-правового реагування : монографія. Чернігів : Вид. Лозовий В. М., 2018. 232 с.
3. Про ліцензування видів господарської діяльності : закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (дата звернення: 16.01.2019).
4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : закон України від 05.04.2007 № 877-V // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16> (дата звернення: 16.01.2019).
5. Про охоронну діяльність : закон України від 22.03.2012 № 4616-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17> (дата звернення: 16.01.2019).
6. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2015. 528 с.
7. Митрофанов І. І. Загальна частина кримінального права України : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2015. 576 с.
8. Яценко А. М. Інші заходи кримінально-правового характеру: поняття та види. *Право та державне управління*. 2017. № 4 (29), т. 1. С. 149–154.

Одержано 07.02.2019

УДК 796.323.2(477)

### Олександр Павлович СЛОБОДЯНИК,

курсант 3 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

*Науковий керівник:*

### Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

## ТЕРОРИЗМ ТА ЗМІ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОВПЛИВУ

Тероризм в будь-яких формах свого прояву перетворився в одну з найнебезпечніших проблем, з якими людство увійшло в XXI століття. У сучасному світі проблема тероризму займає особливе місце серед явищ соціальної дійсності і є реальною загрозою основи політичної стабільності та світового порядку. Особливістю сучасного тероризму є активне використання інформаційно-психологічного впливу як важливого елемента маніпуляції свідомістю і поведінкою людей, з використанням можливостей глобальних комунікацій.

Під тероризмом в сучасній науці розуміється застосування недержавного насильства або загрози насильства з метою викликати паніку в суспільстві, послабити і навіть повалити уряд і викликати політичні зміни в державі.

Тероризм становить реальну загрозу національній безпеці країни:

- викрадення людей,
- захоплення заручників,
- випадки викрадення літаків,
- вибухи бомб,
- акти насильства, прямі погрози і їх реалізація.

Деякі зарубіжні та вітчизняні ЗМІ так висвітлюють терористичні акти, що об'єктивно створюють інформаційне прикриття для терористів [1, с. 41].

Тероризм сам по собі представляє вкрай небезпечний спосіб політичної дестабілізації сучасного суспільства. Неможливо робити ефективну інформаційну протидію тероризму без чіткого правового визначення терору і терористів.